

Potencijali i ograničenja iskustava UNTAES-a u kontekstu projekcije hrvatske meke moći pri rješavanju međunarodnih sukoba

MIRKO SAVKOVIĆ

Ludwig-Maximilians-Universität, München

Republika Hrvatska u službeni je kalendar uvela 2019. godine, a 2020. prvi put i obilježila, novi spomendan, Dan mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja, koji se obilježava 15. siječnja, na isti dan kada se službeno obilježava i Dan međunarodnog priznanja Republike Hrvatske. Dio je to primjetnog porasta interesa hrvatskih političkih elita za ovaj dio lokalne povijesti koja je u prošlosti često sustavno zanemarivana. Ambicija da se iskustvo mirne reintegracije podijeli s drugim zemljama, a posebice Ukrajinom, ne prati i nužno strateško planiranje i odgovarajuća aktivnost koje bi otklonile dosadašnje propuste i slabosti i unaprijedilo pozitivne aspekte. Primjeri iz nekih starijih članica EU pokazuju kako čak i dugoročni propusti u izgradnji mira ne sprečavaju nužno Hrvatsku, kao malu zemlju članicu svih glavnih zapadnih multilateralnih grupacija, da ih u budućnosti ispravi i pokaže kako se i u slučaju Podunavlja uspjelo premostiti složeno povijesno nasljeđe i dugotrajne društvene sukobe. Hrvatska bi u svako legitimno nastojanje podjele iskustava UNTAES-a morala uključiti i organizacije srpske nacionalne manjine koje su u tom razdoblju nastale i na koje je mirna reintegracija imala najdublji utjecaj.

KLJUČNE RIJEČI: UNTAES, Podunavlje, meka moć, hrvatska vanjska politika, Ujedinjeni narodi

/

O d početka 1996. do sredine siječnja 1998. godine područje Podunavlja bilo je pod izravnom administracijom Ujedinjenih naroda kroz mandat *Prijelazne uprave za Istočnu Slavoniju, Baranju i Zapadni Srijem*, poznatije po engleskoj skraćenici UNTAES. Bio je to prvi primjer UN-ova korištenja modela prijelazne administracije za neko područje na prostoru bivše Jugoslavije, i tek treći slučaj općenito u povijesti ove svjetske organizacije. Prijelazna administracija djelovala je osiguravajući pri tome mirnu i postupnu reintegraciju regije u ustavnopravni poredak Republike Hrvatske. Administracija UN-a uspostavljena je na tom području nakon odlučujućih hrvatskih vojnih pobjeda 1995. koje su posredno otvorile prostor za diplomatsko rješenje sukoba u Bosni i Hercegovini, ali i rezultirale u očekivanom masovnom odlasku Srba, zločinima nad civilnim stanovništvom i drugim kršenjima ljudskih prava. Predstavnici međunarodne zajednice odigrali su nakon tih događaja ključnu ulogu u medijaciji koja je dovela do potpisivanja *Temeljnog sporazuma o Istočnoj Slavoniji, Baranji i Zapadnom Srijemu* (Erdutski sporazum) i izbjegavanja daljnjih sličnih ili znatno pogubnijih sukoba u Podunavlju.

Dok se u literaturi često navodi kao uspješan primjer UN-ovog djelovanja, prijelazna uprava UNTAES-a je i u Hrvatskoj i u inozemstvu u početku izazivala manje političkog, društvenog i akademskog interesa u usporedbi s drugim događajima i operacijama iz toga razdoblja. To se početno zanemarivanje kod različitih aktera počelo mijenjati različitim i neujednačenim tempom. UNTAES je od početaka prihvaćen kao značajan temelj za izgradnju manjinske kulturne samouprave pri čemu je prostor za nastanak brojnih središnjih organizacija stvoren tek nakon potpisivanja Erdutskog sporazuma. Interes za ovaj slučaj pokazivale su i neke od uglednih organizacija civilnog društva koje su u njemu uočile alternativni primjer politike mira, kompromisa i suživota nasuprot isključivim nasilnim politikama. U posljednjih nekoliko godina, a posebice od početka sukoba u Ukrajini te uz određene paralele s iskustvima na Kosovu, uprava je prepoznata i od strane hrvatske diplomacije kao iskustvo koje zemlja potencijalno može podijeliti s drugima. Tako je 2019. uveden, a 2020. prvi put i obilježen novi spomendan nazvan *Dan mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja* koji se obilježava 15. siječnja, na isti dan kada se službeno obilježava i *Dan međunarodnog priznanja Republike Hrvatske* (Narodne novine, 15. studenog 2019.).

Ostaje pitanje koliko daleko je hrvatsko društvo stiglo u punom ostvarivanju i uvažavanju mirovnih principa na kojima je UNTAES nastao kao uspješna

alternativa nastavku nasilja. Pitanje je i koliko u dominantnoj atmosferi nedovoljnog uvažavanja drugih i drugačijih ti principi uopće mogu biti ostvareni. Teza je ovoga rada da bi se za uspješno korištenje iskustava UNTAES-a kao sredstva projekcije hrvatske meke moći znatno više moralo učiniti na pretvaranju Podunavlja iz područja podjela i isključivih nacionalističkih politika u područje punog uvažavanja raznolikosti i ravnopravnosti. Pri tome bi Podunavlje postalo područje koje Hrvatsku istinski povezuje sa širim prostorom porječja Dunava. Samopouzdana hrvatska politika koja bi od Podunavlja učinila primjer kako uspješno provoditi politike zaštite manjinskih prava na najvišoj međunarodno priznatoj razini učinila bi i ambicije o korištenju iskustava UNTAES-a na drugim lokacijama više utemeljenima i vjerojatno uspješnijima. O Podunavlju se u tom slučaju ne treba razmišljati kao o kompleksnoj regiji čiju kompleksnost treba ukrotiti i ukalupiti u isključive dominantne etnonacionalističke narative, već kao o prostoru koji upravo svojom kompleksnošću obogaćuje prečesto parohijalnu, anksioznu i sebi okrenutu Hrvatsku. Pokazalo bi se i kako ovaj jedinstveni model reintegracije koji se ne temelji na stvaranju teritorijalne autonomije može biti vrlo uspješan i legitiman izbor i u drugim sukobima. Uzimajući u obzir mali broj stanovnika ovoga područja kao i sve bržu, uspješnu i od elita često neprepoznatu izgradnju međuetničkog suživota na razini samih građana, može se pretpostaviti da promjena ovoga tipa sada više ne bi znatnije naštetila niti partijama desnog centra u Hrvatskoj, a mogla bi im pružiti novu ulogu van zemlje. Do ovoga zaključka dolazimo uvažimo li činjenicu da i u razdoblju vrlo visokih tenzija između vladajuće partije i gradske uprave u Vukovaru, HDZ i dalje bez većih izazova obnaša vlast na razini Vukovarsko-srijemske županije, uključujući i u njezinu najvećem gradu i gospodarskom središtu Vinkovcima.

Činjenica da su do sada na tom putu učinjeni brojni namjerni i nenamjerni propusti ne znači nužno kako promjena na bolje više nije moguća uzmemo li u obzir da je i u brojnim drugim oglednim primjerima iz Europe i svijeta put ka uspjehu često bio nelinearan i trnovit. Također, ovdje zagovaramo potrebu da se i u tom slučaju iskustvo UNTAES-a treba sagledavati u širem međunarodnom kontekstu koji nadilazi analizu isključivo lokalnih i regionalnih iskustava te uvažava međunarodne sudionike, kontekst i procese. UNTAES ne treba svijetu nuditi tek kao priču iz Hrvatske već kao dio nama vrlo dobro poznatog niza više ili manje uspješnih nastojanja međunarodne zajednice na rješavanju sličnih sukoba.

/ Meka moć malih zemalja

Prije prelaska na razmatranje slučaja UNTAES-a i načina na koji ga danas koriste ili žele koristiti hrvatske političke elite, kratko ćemo prikazati neke od osnovnih koncepata *moći* i *meke moći*. Razmatranje pitanja prirode političke moći, njenih ograničenja i načina na koji politički akteri stječu, štite, dijele ili gube političku moć ili su iz nje isključeni centralna su politološka pitanja. Među klasičnim zapadnim kanonskim autorima koji su se izravno ili posredno bavili ovom problematikom su i Aristotel, Akvinski, Machiavelli, Locke, Hobbes, Rousseau, Gramsci, Arendt, Foucault kao i vrlo brojni drugi, posebice moderni i suvremeni autori. Detaljniji prikaz ove intelektualne tradicije stoga van svake sumnje u potpunosti prevazilazi usku temu našeg interesa. Iako različite škole okvirovno konceptualiziraju moć na vrlo različite načine, za naše potrebe sasvim je dovoljna najčešća i ponešto pojednostavljena udžbenička realistička interpretacija *moći kao kapaciteta jedne države da navede drugu da učini ili ne učini određeni korak čak kada ova to sama i ne želi* (Barnett & Duvall, 2005, 40). Pri tome je naravno važno razlikovati moć kao kapacitet od prisile ili nasilja. Gramsci nas uči kako moć s hegemonijskim statusom može biti posve nevidljiva te da stabilna i široko prihvaćena hegemonija određene ideje, makar ona bila i zabluda, otklanja potrebu za vidljivim nasiljem (Mubi Brighenti, 2016). Talijanski sociolog Vilfredo Pareto u svojoj teoriji o cirkulaciji elita ističe kako odnosi moći između elita nikada nisu u potpunosti stabilni, a ozbiljniji poremećaji i vakuumi moći do kojih kroz povijest neminovno dolazi smjenom jedne elite s drugom, često vode do nasilnih sukoba za uspostavljanje novih odnosa moći (Pareto, 2011). Načelno se westfalski sistem koji nastaje 1648. temelji na suverenoj ravnopravnosti država koji se od Drugog svjetskog rata u Općoj skupštini UN-a ogleda u jednakoj vrijednosti glasa SAD-a i Kine s jedne i San Marina ili Tuvalua s druge strane. Ipak, povijest međunarodnih odnosa obilježena je politikom sile čiji su neslavni primjeri hladnoratovska blokovska podjela svijeta, neokolonijalni odnosi ili jednostrana politika ekonomski i vojno dominantnih država ili koalicija. Najveće žrtve i kritičari tih odnosa najčešće su male i nerazvijene zemlje globalnog juga koje s druge strane i same nastoje poboljšati svoj međunarodni položaj i povećati moć. Pri tome su zbog ograničenih resursa male zemlje primorane koristiti druge oblike utjecaja na ostale subjekte u međunarodnoj zajednici koji se svode na stjecanje i korištenje nečega što se naziva *meka moć*.

Jedan od vjerojatno najuspješnijih primjera stjecanja meke moći upravo je primjer socijalističke Jugoslavije u hladnoratovskom razdoblju koja je kroz promišljene politike suradnje sa zemljama globalnog juga uspjela postići nešto što Paul Stubbs čak naziva i liminalnom hegemonijom unutar Pokreta nesvrstanih (Stubbs, 2023, 11). U isto vrijeme zemlje nasljednice Jugoslavije, uz određene značajne razlike u uspješnosti ostvarenja zadanih tranzicijskih ciljeva, znatno su neuspješnije u jasnom pozicioniranju na međunarodnom planu te najčešće nemaju nikakav zamjetan utjecaj na bilo koje pitanje koje ih se izravno ne tiče. Rezultat je to naravno velikih promjena u međunarodnom sustavu, ali i nedostatka imaginacije i međusobne iskrene suradnje i podrške. Što međutim čini meku moć i kako bi je post-jugoslavenske zemlje poput Hrvatske mogle steći?

Iako kreatori politika shvaćaju meku moć kao važan cilj, sam pojam nije posve jasno definiran, stoga uključuje vrlo raznolika svojstva što ograničava mogućnosti za preciznu analizu njegovog učinka (Henne, 2022, 98). Termin je u širu uporabu 1990. uveo američki politolog Joseph Nye u knjizi *Bound to Lead*, opisujući ga kao sposobnost da “navedete druge da žele ono što vi želite” pri čemu se može vidjeti kako je u tom desetljeću ideja o važnosti ugleda SAD-a u unipolarnom svijetu bila od prvorazrednog značaja (Repnikova, 21. lipnja 2022.). Nye razrađuje svoj koncept meke moći u kontekstu završetka Hladnog rata, japanskog ekonomskog čuda koje zabrinjava brojne političare u Washingtonu, inicijalne američke sklonosti izolacionizmu i donekle nejasne slike budućeg unipolarnog ili multipolarnog svijeta (Nye, 1990). Zagovarajući nastavak američke središnje uloge u promijenjenim okolnostima novih oblika mekog vodstva, Nye odbacuje tezu o stvaranju multipolarnog svijeta osim “ako gospodarske reforme preokrenu proces sovjetskog slabljenja, ako Japan razvije sveobuhvatne nuklearne i konvencionalne vojne sposobnosti, ili ako se Europa dramatično snažnije ujedini” (Nye, 1990, 155).

Kao primjer ranijeg vrlo uspješnog korištenja meke moći, Nye ističe sposobnost SSSR-a da nakon Drugog svjetskog rata profitira na komunističkim idealima i uvjerenjima pojedinaca i pokreta izvan istočnog bloka (Nye, 1990, 167). Upravo na ovom primjeru možemo vidjeti i kako države mogu svojim djelovanjem ili ugledom mijenjati želje ili preferencije drugih bez da na njih vrše prisilu. Nye vjeruje kako u novim okolnostima SAD uz sve teže uporabljivu konvencionalnu, treba računati i na nekonvencionalnu ili meku moć, ističući pri tome primjer značenja različitih korporativnih aktera, bez vojske ili

stanovništva, gdje, kako ističe, IBM i Royal Dutch/Shell Group imaju godišnji profit veći od budžeta središnjih vlasti Kolumbije, Kenije ili Jugoslavije (Nye, 1990, 157). Iako ističe kako je po njemu vojna moć i dalje ultimativni oblik državne moći, drugi instrumenti su postajali sve značajniji u situaciji neskladne i neuravnotežene rastuće međuzavisnosti (Nye, 1990, 158).

Naknadno se koncept meke moći razvijao na način da ga se u užem smislu dijelom poistovjećivalo s kulturnim utjecajem dok se u širem smislu na njega gledalo kao na sve oblike moći koji ne uključuju onu vojnu, što se primarno odnosilo na kulturnu i ekonomsku moć (Vuving, 2009). Diplomatsko posredovanje usmjereno na rješavanje međudržavnih sporova te posljedične moralne implikacije o posrednikovim unutarnjim i vanjskim kvalitetama su važno sredstvo kroz koje mala država može projicirati svoju meku moć (Chong, 2010, 387). Pri tome male države u svojoj vanjskoj politici često posebnu pažnju posvećuju normativnim principima i idejama koje zagovaraju vladavinu međunarodnog prava te iste često prihvaćaju ne samo kao dio međunarodne strategije već i kao sastavni dio njihova nacionalnog identiteta (Goetschel, 2013, 262). Država koja nudi diplomatsko posredovanje gotovo nikada ne ostaje indiferentna prema ishodu svoga posredovanja te u njih nastoji ugraditi vlastite vrijednosti i interese ili čak odbiti neki prijedlog prihvatljiv sukobljenim stranama kada je on posredniku neprihvatljiv (Vuković, 2015, 419). Kooperativno sudjelovanje malih zemalja u širim grupacijama ili koalicijama može im također otvoriti i dodatni prostor za projiciranje vlastite meke moći. Tako je uočljivo kako su male države članice Europske unije nerijetko bile u poziciji da učinkovito iskoristite svoja predsjedanja Vijećem Europske unije kako bi na dnevni red pogurale rasprave o određenim pitanjima od posebne važnosti za njih (Panke & Gurol, 2018, 143).

/ UNTAES

Ideja podjele iskustava prijelazne administracije UNTAES-a s drugim zemljama, u kojima se danas vode otvoreni ratni sukobi, uklapa se tako u model u kojem Hrvatska kao mala zemlja članica svih glavnih zapadnih multilateralnih foruma nudi diplomatsko posredovanje. UNTAES se pri tome bar formalno i očekivano predstavlja ne samo kao dio strategije već i kao dio političkog identiteta zemlje koja odnedavno ovo iskustvo i službeno obilježava. To nude-

no posredovanje tako ima za cilj uz to da pomogne sukobljenim stranama, i to da za Hrvatsku stekne pozitivnu predodžbu o njezinim uspjesima u rješavanju međuetničkih sukoba mirnim putem. Legitimno se može postaviti pitanje koji od tih ciljeva je primaran jer bi se u tipično realističkom pogledu ova ponuda mogla shvatiti racionalnom samo ako je drugi dio, onaj o poboljšanju ugleda same Hrvatske, od primarnog značenja. Također, nužno se postavlja pitanje i u kojoj mjeri slika koju Hrvatska na taj način želi prikazati odgovara stvarnosti te u kojoj su je mjeri druge države, kao i strani i domaći akteri na razinama nižim od državne, spremni prihvatiti. Interpretativni pluralizam je i neizbježan što zbog toga što središnje vlasti danas znatno slabije mogu kontrolirati izvore informacija koje i sami pojedinci mogu dijeliti na društvenim mrežama, što zbog uobičajene i ustaljene uloge društvenih, kulturnih i drugih skupina i pojedinaca u projekciji meke moći. Koherentnost različitih perspektiva i izbjegavanje radikalizacije ideoloških razmimoilaženja treba graditi na utemeljenom povjerenju svih pojedinaca i grupa kako njihova temeljna prava i interesi neće biti egzistencijalno ugroženi. Tada će biti moguće u iskustvu UNTAES-a prepoznati određene značajne uspjehe i gotovo jedinstvene prakse koje bi mogle biti poučne i u drugim sukobima, kao i određeni broj značajnih nedostataka koje u drugim slučajevima treba pokušati izbjeći, a u slučaju Podunavlja ispraviti.

Primarno, UNTAES je spriječio daljnju eskalaciju sukoba koja bi u Podunavlju, nasuprot zapadnom dijelu Krajine, gotovo sigurno dovela do izravnog sukoba Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije. Uz brojne analitičare i literaturu koja u pravilu govori o opasnosti šire regionalne eskalacije, u praksi je teško zamisliti kako bi barem u rubnim dijelovima Srijema vojna intervencija i izbjeglička kriza došli do Tovarnika, Bapske, Šarengrada ili Iloka bez da se preliju na Šid, Ilince, Molovin ili Bačku Palanku. Ne treba zaboraviti posebice da je 1991. pri sukobima na ovome području dolazilo i do granatiranja Šida. I samo stanovništvo ovoga područja ima znatno dublje i izravnije veze s Vojvodinom (ne samo Srbi već i Hrvati, Slovaci, Rusini i drugi) i sa Srbijom u cjelini. Dovoljno je prisjetiti se predratne epizode velikog radničkog štrajka početkom srpnja 1988. kada je radnicima iz fabrike obuće Borovo umjesto Zagreba logičan izbor za prosvjed bio Beograd gdje su ga eskalirali upadom u Saveznu skupštinu (Cvek & Račić & Ivčić, 2019, 61). Možemo to vidjeti i na primjeru iločkih Slovaka koji su u cijelom ratnom razdoblju ostali u gradu održavajući vezu sa zajednicom u Vojvodini.

S početkom oružanih sukoba 1990-ih odlučujuću ulogu u Podunavlju često su imale upravo vojne i paravojne formacije iz Srbije. O relativno sporom inicijalnom razvoju lokalne srpske pobune u Podunavlju, nasuprot zapadnom dijelu Krajine, i još izraženijoj ključnoj ulozi Beograda na razvoj događaja na ovom području više govori i Hayball u doktorskoj disertaciji obranjenoj 2015. na Londonskom sveučilištu (2015, 333—346). Ta veza dovela je i do sukoba unutar same Krajine između Knina i Vukovara gdje je kninska vlast 1994. lokalno srpsko vodstvo u Podunavlju optuživala ni više ni manje nego za secesiju i svrstavanje uz Beograd u razilaženjima SR Jugoslavije i Republike Srpske (Barić, 2011, 395). Povijesni je kuriozitet pri tome što će u novim okolnostima nakon rata upravo Srbi na ovom području dugo igrati možda i najznačajniju ulogu u političkom i kulturnom životu Srba u Hrvatskoj.

Moglo bi se tako na rat u Podunavlju gledati kao i na proces koji je lokalne zajednice znatno dublje povezao s ostatkom Hrvatske: Hrvate kroz progonoštvo i prilagodbu novim sredinama, a Srbe kroz iskustvo dolaska srpskih izbjeglica iz zapadne Slavonije, odlaska značajnog dijela zajednice i iz Podunavlja, (re)integracije i njihove nove značajne uloge u životu srpske zajednice na državnoj razini u Republici Hrvatskoj. Sve te promjene dovela su do otpora, želje za revanšizmom i napetosti koje bi se bez UNTAES-a kao snažnog vanjskog faktora teško okončale tako uzorno i mirno kako se to u konačnici dogodilo. Zanimljivo je primijetiti da se realna procjena i priznanje dijela ovih specifičnih izazova i srećom izbjegnutih katastrofalnih ratnih stradanja uočava i kod pojedinih komentatora desne provenijencije. Tako današnji nezavisni saborski zastupnik Nino Raspudić u HRT-ovoj emisiji *Peti dan* početkom 2019. govori ne o potrebi reintegracije već integracije Srba u Podunavlju, smatrajući opravdanom i nespornom njihovu kulturnu autonomiju uključujući i u školstvu (*Peti dan*, 25. siječnja 2019.).

Drugi uspjeh reintegracije jest obnova i povratak prognanog stanovništva što je provedeno sustavnije nego na drugim područjima širom regije. Obnova opustošenih naselja u Podunavlju provedena je u cijelosti već u prvim godinama nakon okončanja mandata UNTAES-a, dok je sam Vukovar danas grad gotovo u potpunosti obnovljene ili nove infrastrukture. Tako se u Podunavlju neće naići na tragičnu sliku u ratu uništenih i napuštenih naselja na kakvu se i danas nailazi na područjima koja su doživjela vojne intervencije Bljesak i Oluju. Ovdje ipak treba primijetiti kako je znatno veća državna posvećenost obnovi u Podunavlju bila motivirana željom da se u prvom redu pomogne

žrtvama rata iz većinskog naroda, što potvrđuje neadekvatnost u ratu sačuva-
ne, ali danas godinama zapuštene stambene i javne infrastrukture u pretežito
srpskim selima ovoga kraja. Uočava se i sustavna ili potihog državno poticana
politika naseljavanja hrvatskih izbjeglica iz Bosne i Hercegovine koja doprinosi
daljnjoj promjeni etničke strukture u prigradskim naseljima poput Tenje i Mir-
kovaca, a koja je suštinski suprotna odredbama Ustavnog zakona o pravima na-
cionalnih manjina. Ni kod izrazito važnih pitanja kao što su obnova i povratak
nije pokazana dovoljna volja da se osigura ravnopravan tretman svih zajednica.
U tom je svjetlu svakako veliki uspjeh da su izbjegnute bilo kakvi značajniji
međuetnički sukobi na ovome području, a poticanje i održavanje nacionalnih
tenzija često je ovisilo o dnevno-političkim interesima.

Rezultat je to i dugotrajnijih povijesnih procesa i određene naviknutosti
stanovništva gdje su režimi gotovo svih država čije središte nije bilo u Podu-
navlju ali su njime upravljali, u njemu provodili demografske kolonizacije ove
prometno i poljoprivredno važne regije. Tako naselja imaju različitu demograf-
sku prošlost, od vrlo starog Korođa, naseljavanja u austrougarskom periodu u
Mikluševcima ili Banovcima, monarhističke Jugoslavije u slučaju Ivanaca ili
Šodolovaca, zagorskog naseljavanja Jarmije ili Bokšića u periodu NDH, poslije-
ratne dalmatinske kolonizacije i naknadnog naseljavanja iz Bosne, dolazaka iz
zapadne Slavonije u razdoblju Krajine itd. Često su ovi procesi uključivali i pra-
teće progone nekog drugog stanovništva počevši još od progona muslimanskog
stanovništva nakon 1699. godine. Kvaliteta ovih kolonizacijskih demografskih
politika nije pri tome uvijek bila jednaka pa su neki režimi pokazivali znat-
no veću samouvjerenost u svoju vlast, dok su drugi provodili snažnu etnički
isključivu pa i zločinačku praksu. Nove države nastale nakon raspada Jugosla-
vije bile su bliže ovom drugom primjeru pa je pri tome veliki uspjeh UNTAES-a
svakako i u tome što je pomogao Hrvatskoj da u Podunavlju uz povratak ipak i
zadrži najznačajniji dio manjinskog stanovništva. Ovaj je uspjeh izrazito važan
uzme li se u obzir kako se regija suočava s demografskom katastrofom u kojoj
je Vukovarsko-srijemska županija imala najveći pad broja stanovnika između
popisa stanovništva 2011. i 2021. godine. Pri tome odnedavno prisutan trend
dolaska stranih radnika iz Nepala i drugih dalekih zemalja za sada ni približno
ne obećava promjenu ovoga trenda, a u društvu opterećenom međuetničkim
odnosima moći dovodi do novog rasta ksenofobije. Zato se Hrvatska ako želi di-
jeliti iskustva iz Podunavlja ne smije i ne može zadovoljiti spomenutim uspjesi-
ma već mora raditi i na daljnjem razvoju suživota u međusobnog uvažavanja.

Tek kada se uspjesi UNTAES-a ne budu tretirali kao neželjena epizoda iz prošlosti na koju je Hrvatska morala pristati prije nego je mogla nastaviti željenu raniju politiku, moći će se legitimno prisvojiti i predstavljati specifičnosti i uspjehe ove misije. Na tim se specifičnostima i uspjesima može pokušati graditi lekciju ili primjer dobre prakse za druge. Sa druge strane, činjenica da su događaji prije uspostave UNTAES-a u velikim dijelovima zemlje doveli do praktičnog nestanka jedne od zajednica angažiranih u međuetničkom sukobu, kao i spomenuti brojni značajni nedostaci u poštivanju osnovnih manjinskih pa i individualnih ljudskih prava u razdoblju nakon UNTAES-a, dovode u pitanje kredibilitet hrvatskih nastojanja pred međunarodnim partnerima. Kako bi se na te sumnje odgovorilo, puno više bi se moralo učiniti na ostvarivanju standarda u zaštiti i promociji manjinskih prava kao i u izgradnji povjerenja. Izazov na tom putu svakako je i trauma koju je lokalno stanovništvo doživjelo, konzervativni parohijalizam pretežito semiruralne sredine, osjećaj da su najbolji dani prošli (uz vjerojatno neslaganje koji su to dani bili) kao i nezadovoljavajuće socioekonomsko stanje. Sve navedeno ipak ne mora biti shvaćeno kao ključna prepreka jer se ona nalazi na državnoj razini gdje se mlada država godinama osjećala nesigurnom u odabiru ispravnih politika koje bi smanjivale napetosti u ovoj za državu marginalnoj regiji koju veliki dio stanovnika Hrvatske nije nikada ni posjetio. Tek tada nam mogu postati vidljiviji i sada najčešće ignorirani lokalni trendovi izravne izgradnje povjerenja, suradnje i prijateljstva u kojima se potpuno neformalno pa i nesvjesno dogovara prostor pluralizma javne sfere, upoznavanja drugih i klasnog ili interesnog povezivanja oslobođenog nečega što bi mogli nazvati korporativističkim etnosindikalizmom.

Jedan od većeg broja prešućenih ili neprimijećenih primjera može se vidjeti i u suradnji mještana Tovarnika, Ilače i Banovaca u organizaciji prosvjeda protiv teškog prekograničnog kamionskog prijevoza koji sada već godinama trpe naselja na ruti državne ceste D46 kao rezultat iznimke za koju se zalagala Hrvatska gospodarska komora (Butigan, 2019). Prisjećajući se da je upravo u Banovcima osnovano tzv. *Srpsko nacionalno veće Slavonije, Baranje i zapadnoga Srema*, simbolizam u kojemu danas Hrvati i Srbi ne kao pripadnici svoga naroda već kao mještani svojih sela zajedno organiziraju zatvaranje ceste ukoliko se ne odgovori na njihov problem je iznimno jak, ali ostaje posve neprimijećen (Filipović, 2022, 300). Nešto bolje prošao je prosvjed građana Vukovara protiv nasilja koji je i sam ipak dijelom patio od nedostatka posve jasne i beskompro-

misne osude negativnih i jasnog isticanja, često stigmatiziranih, pozitivnih vrijednosti. Tako se na prosvjedu u Vukovaru nisu mogli pročitati natpisi o bratstvu vukovarskih zajednica na ćirilćnom pismu, vidjeti zastave duginih boja, ćuti partizanske pjesme, odigrati nepalski plesovi ili primijetiti drugi jasni markeri koji bi zasmetali krivcima za nasilje i tlaćenje velikog dijela vukovarskih građana. Nesumnjivo pozitivna namjera prosvjednika tako je ostala nedorećena i u svom oprezu vjerojatno retorićki prihvatljiva i samim krivcima za današnje stanje. Vrijednost UNTAES-a bila je upravo i u tome što je proces i sam podržavao i osmišljavao slične građanske i politićke inicijative te time promijenio okvir javne rasprave u kojemu je ćak i tadašnji predsjednik Tuđman nakon što je u Knin putovao onim što je nazvano *Vlakom slobode* u Vukovar ipak došao s *Vlakom mira*. Hrvatska bi službena politika ukoliko nudi primjer Podunavlja zaraćenim zajednicama u svijetu slične prakse u Podunavlju morala njegovati i danas.

Među misijama UN-a koje su djelovale na jugoslavenskom području, prijelazna uprava UNTAES-a jedinstvena je po svojoj strukturi i u usporedbi s misijama koje su joj u Podunavlju prethodile (UNPROFOR i UNCRO) i UNPSG koji je u regiji ostao nakon nje. UNTAES je jedinstven po tome što je uspostavljen kao prva prijelazna administracija UN-a na području bivše Jugoslavije te tek treća prijelazna administracija nakon UNTEA-e na Zapadnoj Papui, regiji koja je između 1962. i 1963. integrirana u sastav Indonezije, i UNTAC-a koji je upravljao cijelom Kambodžom 1992. i 1993. godine. Chesterman prijelazne administracije dijeli u pet glavnih kategorija i to su: 1) privremene uprave podrške nezavisnosti na kraju kolonijalne vlasti, 2) privremene uprave podrške politićkoj tranziciji, 3) privremene uprave prije provođenja izbora, 4) privremene uprave bez određenog datuma isteka mandata i 5) de facto uprave nad područjem bez lokalne uprave (2005, 57).

UNTAES se može okarakterizirati kao ogledan primjer druge kategorije prijelaznih administracija u kojima Ujedinjeni narodi pružaju podršku u politićkoj tranziciji. U svim navedenim kategorijama Ujedinjeni narodi izravno preuzimaju znaćajan dio ili sve administrativne funkcije koje bi u uobićajenim okolnostima obnašala lokalna ili državna javna uprava. One se dakle ne postavljaju tek između sukobljenih strana s namjerom da sprijeće njihov sukob, već same postaju najviša izvršna vlast na određenom prostoru, stvarajući protektorat UN-a. Pri tome je važno razlikovati mandate i mandatna područja koje UN dodjeljuje određenim zemljama na upravu do stjecanja okolnosti za

nezavisnost (npr. uprava Francuske nad Francuskim Kamerunom ili SAD-a nad Mandatnim područjem Pacifičkih otoka) od područja kojima je bar nominalno UN izravno upravljao (Zapadna Papua, Kambodža, Istočna Slavonija, Istočni Timor i Kosovo). Razmatrajući ove primjere može se primijetiti kako UNTAES ipak privlači znatno manju akademsku pažnju u usporedbi s drugim sličnim misijama gdje autori kao što je Barma pravdaju izostavljanje ove misije činjenicom da su u Istočnoj Slavoniji i u ostatku Hrvatske postojale razvijene lokalne institucije koje su ograničavale dugoročne lokalne rezultate prijelazne administracije po okončanju njezina mandata (2017, 34. str.). Zanimljivo je iskustva mirne reintegracije primjećuje se i u širem lokalnom kontekstu gdje se naglašava ratne pobjede, a zanemaruje mirovne sporazume poput onoga u Erdutu, čime se tendenciozno utječe na sjećanje i stvara službeno selektivno pamćenje (Jović, 2017, 19).

Istočna Slavonija nije jedinstven primjer prijelazne administracije koja je stvorena u kontekstu već izgrađenih lokalnih institucija. Ne govorimo samo o činjenici da će svaka zajednica imati bar kompleksne tradicionalne komunalne institucije i običaje uz neizostavne više ili manje razvijene šire društvene strukture i institucije, već i o konkretnim iskustvima koja su prethodila UNTAES-u. Američki sudionici procesa uspostave UNTAES-a izravnu su inspiraciju i okvir za uspostavu administracije pronalazili i u modelu UNTAC-a u Kambodži gdje su Ujedinjeni narodi u većini slučajeva provodili tek izravni monitoring i kontrolu nad postojećom lokalnom upravom što je očekivane resurse UNTAES-a ograničavalo na ono što se naziva “upravom srednje velikog okruga i nekoliko općina rastrgnutih etničkim sukobom” (U.S. Department of State, 18. studenog 1995). Nešto više od toga bilo je potrebno kako bi se primarno svim lokalnim sudionicima poslala jasna poruka o namjeri da se sukob dovrši mirnim putem. Američki su dužnosnici upozoravali kako sve manje od misije koja bi bila vojno nadmoćna svim lokalnim snagama može voditi do preispitivanja stvarne posvećenosti Zagreba i Beograda i nepridržavanja dogovorenih odredbi od strane lokalnih Srba koje bi Tuđmanu otvorilo priliku i opravdanje za ono što američka strana naziva “konačno vojno rješenje kroz invaziju i etničko čišćenje” (Office of the Secretary of Defense, 16. studenog 1995).

Ovdje treba istaknuti činjenicu postojanja relativno razvijenih lokalnih institucija na koje se prenio zadatak implementacije brojnih upravnih i drugih odluka i politika koje su krucijalno utjecale na uspjeh ili neuspjeh procesa.

UNTAES tako u pravilu nije gotovo od nule gradio nove državne institucije u Istočnoj Slavoniji kako je to često bio slučaj u npr. ratom poharanom Istočnom Timoru te je često odbijao i prijedloge za značajnije promjene lokalne upravne strukture. Tako je nakon jednostranog srpskog referenduma o budućoj cjelovitosti Podunavlja unutar Hrvatske 5. ožujka 1997. ideja regionalnog preustroja odbijena ne samo od strane hrvatskih vlasti već i od strane glasnogovornika UNTAES-a Philipa Arnolda koji je ovoj potencijalno destabilizirajućoj inicijativi odbio dati bilo koju važnost (Barić, 2011, 428—429). Nešto prije toga, u siječnju 1997. godine, UNTAES je pristao tek na manju izmjenu jedinica lokalne samouprave kada su odlukom prijelaznog upravitelja uspostavljene većinski srpske općine Negoslavci, Markušica, Šodolovci i Jagodnjak kao i u Hrvatskoj jedinstveni slučaj uspostave takozvanih prijelaznih općina u Mirkovcima i Tenji, danas većim prigradskim naseljima Osijek i Vinkovaca (Kopajtich-Škrlec, 2012, 19). Time se u ovom dijelu Hrvatske na lokalnoj razini dijelom ispravio etnički motivirani *gerrymandering* koji se od uspostave novih županijskih i općinskih jedinica ogledao i u činjenici da niti u jednoj od 20 županija Srbi nisu činili većinu (Stjepanović, 2015, 1036).

Uzimajući u obzir prikazanu lokalnu institucionalnu razinu i ipak ograničenu ulogu same administracije Ujedinjenih naroda, na temelju teorijskih uvida očekivalo bi se i određene izazove u provedbi nekih od isticanih ciljeva očuvanja suživota i raznolikosti u Podunavlju. Lokalne institucije koje su u sukobu imale aktivnu ulogu postojale su prije, za vrijeme i nakon djelovanja UNTAES-a te su tako njegovim djelovanjem tek dijelom promijenjene. Japanski diplomat Yasushi Akashi, koji je bio aktivan i u UN-ovim mirovnim nastojanjima u bivšoj Jugoslaviji, uspoređuje slične izazove i u ranije spomenutoj Kambodži gdje su postojala slična ograničenja dubinskog utjecaja na postojeće socioekonomske i političke strukture u toj zemlji (Akashi, 2012, 153—165). U slučaju Podunavlja isti uvidi mogu nas dovesti do pretpostavke kako upravo srpske manjinske institucije mogu biti one na koje je iskustvo UNTAES-a ponajviše utjecalo. U institucionalnom smislu prijelazna je administracija za srpsku zajednicu u Podunavlju predstavljala prijelomne godine u kojima su prestale postojati prijašnje, a nastale su nove institucije koje su uvjetovale i načine organiziranja i djelovanja. Svjesni iskustava ostatka srpske zajednice u Hrvatskoj, Srbi u Podunavlju su najčešće kooperativno pristali na ovu tranziciju i osnutak posve novih institucija unatoč strahovanju koje je to sa sobom moralo donijeti. U povijesti SNV-a objavljenoj 2022. autori period mirne

reintegracije eksplicitno opisuju kao “formativno razdoblje većine suvremenih organizacija Srba u Hrvatskoj” kada su međunarodni dokumenti kao što su Erdutski sporazum ili Pismo namjere Vlade Republike Hrvatske o dovršenju mirne reintegracije stvorili prostor za političku participaciju kao i osnivanje nacionalne (Srpsko narodno vijeće) i regionalne (Zajedničko vijeće općina) koordinacije (Ponoš & Vukobratović & Bajto, 2022, 18—20). Taj prostor je i uvjetovao moguće načine i oblike organiziranja, usmjeravajući ih na oblike koji su se ugledali na primjere kulturne autonomije u zapadnim liberalnim demokracijama kojima ni hrvatske vlasti nisu mogle dati veće prigovore. Tako su upravo nove srpske manjinske institucije u Hrvatskoj ponajviše utjelovile duh procesa mirne reintegracije i svako kredibilno nastojanje hrvatske diplomacije da to iskustvo podijeli s međunarodnim partnerima moralo bi na smislen način i u značajnoj mjeri uključivati upravo i te institucije.

/ Hrvatski političari o UNTAES-u (Ukrajina)

Mogućnost korištenja iskustava stečenih u razdoblju mirne reintegracije u drugim slučajevima često se, ali usputno spominje kao prilika za međunarodnu medijaciju i pozitivan utjecaj u svijetu. Pri tome se implicitno ili eksplicitno kritizira i dominantna ideologija i načelno kao ispravan ističe princip mirne reintegracije i izbjegavanja stradanja nasuprot vojnim akcijama. Godine 2008. tadašnji je ministar vanjskih i europskih poslova Gordan Jandroković u razgovoru s britanskim ministrom vanjskih poslova Davidom Milibandom istakao UNTAES kao jednu od najuspješnijih misija UN-a i “primjer kako se aktivnosti temeljem stečenih znanja uvijek mogu unaprjeđivati” (Jandroković, 20. svibnja 2008). Tada predsjednik vlade, a danas Republike Zoran Milanović je u razgovoru za Hrvatsko društvo za Ujedinjene narode 2012. isticao kako valja napomenuti da Hrvatska nije samo primatelj mirovnih misija i međunarodne razvojne pomoći nego je “i svijet učio na našem primjeru, pa se tako i danas mirovna misija UNTAES-a ističe kao jedna od najuspješnijih misija u povijesti UN-a” (Milanović, 24. listopada 2012). Pri obilježavanju 15. godišnjice okončanja mirne reintegracije 2013. godine hrvatsko Ministarstvo vanjskih i europskih poslova isticalo je kako “odlučna opredijeljenost Republike Hrvatske da ostvari puni suverenitet u Istočnoj Slavoniji, Baranji i zapadnom Srijemu pregovorima i mirnim putem” zemlju “čini relevantnim partnerom u mirovnim

i civilnim misijama čiji je cilj jačanje sigurnosti, izgradnja povjerenja te mira u konfliktnim i post-konfliktnim područjima u svijetu” (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, 25. srpnja 2019).

Jedan od primjera izvan Hrvatske koji se često spominje u ovome kontekstu je i sukob između Rusije i Ukrajine. Premijer Hrvatske Andrej Plenković je u svom obraćanju na 72. plenarnoj sjednici Opće skupštine UN-a 2017. naglasio izniman uspjeh UNTAES-a i istakao spremnost svoje zemlje da podijeli praktična i stručna znanja s međunarodnom zajednicom u sličnim slučajevima među kojima su i naponi na implementaciji Sporazuma iz Minska (Plenković, 21. rujna 2017). Upravo je ukrajinski sukob doveo i do povećanog interesa za iskustvo UNTAES-a kao i dodatno naglašavanje uspješnosti ove misije pa se u priopćenju Ministarstva vanjskih poslova 15. siječnja 2023. ističe:

Mirna reintegracija jedna je od najuspješnija mirovnih operacija UN-a koja je zaokružila pobjedu Hrvatske u Domovinskom ratu i rezultirala oslobađanjem zadnjeg dijela okupiranog područja mirnim putem i bez ratnih žrtava.

Republika Hrvatska danas je članica UN-a, i NATO-a i EU – globalnih geopolitičkih saveza u kojima se konflikt upravo nastoji riješiti razumom, a ne oružjem. Uz to jedina je članica koja ima svoje konkretno iskustvo rješavanja sukoba razumom (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, 15. siječnja 2023.).

Ovo bi se priopćenje moglo protumačiti i kao pokušaj stavljanja Hrvatske upravo u središte onoga što naziva razumnim globalnim geopolitičkim savezima jer samo ona ima konkretno iskustvo kako “razum” koristiti u rješavanju sukoba. Već pri obilježavanju sljedeće godišnjice, u siječnju ove godine, priopćenje ide korak dalje te o UNTAES-u više ne govori tek kao o jednoj od najuspješnijih misija već ističe:

Mirnom reintegracijom posljednjeg okupiranog dijela državnog teritorija izbjegnute su brojne nove ljudske žrtve, a to je ujedno i najuspješnija mirovna misija (UNTAES) u povijesti Ujedinjenih naroda, koja predstavlja model za rješavanje sličnih kriznih situacija diljem svijeta. (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, 15. siječnja 2024.)

Ideja o potrebi uspostave određene vrste prijelazne uprave na području Donbasa isticana je i prije šire eskalacije rusko-ukrajinskog sukoba u veljači

2022., uključujući u ožujku 2019. kada ju je u razgovoru za *Eho Moskve* isticao predstavnik State Departmenta Kurt Volker (Razmietaiev, 2019, 136). Razmietaiev primjećuje unikatnu prirodu Erdutskog sporazuma koja je od samog početka isključivala mogućnost posebnog autonomnog statusa za Podunavlje, što nije bio slučaj u drugim prijelaznim administracijama niti predstavlja temelj pri eventualnoj reintegraciji Donbasa (Razmietaiev, 2019, 138). Kao takav, on ipak može biti posebno interesantan zemljama koje žele reintegrirati dio teritorija uz preuzimanje što manjih međunarodnih obveza prema lokalnom stanovništvu koje na njemu živi. Analizirajući razne bivše misije UN-a, Gwendolyn Sasse je ocijenila da je UNTAES prikladan model i za ukrajinske potrebe, ali je upozorila na iznimne resurse koje je UNTAES-ova uprava imala na raspolaganju, zaključivši kako bi za uspješnu misiju moglo biti potrebno nešto usporedivih razmjera (Sasse, 13. rujna 2017).

Pitanje usporedivih *per capita* resursa tako se postavlja kao važna prepreka u bilo kojoj replikaciji modela UNTAES-a, uzimajući u obzir izrazito velike resurse koje je prijelazna administracija imala u odnosu na veličinu teritorija i lokalno stanovništvo Podunavlja. Njemački politolog Andreas Umland upozorio je još 2016. kako bi misija slična UNTAES-u u Donbasu tražila vojne snage od preko 50 000 pripadnika, broj koji uvelike nadilazi sve dostupne ljudske resurse (Umland, 2016, 3). Uz širu eskalaciju sukoba i činjenicu da Ukrajina danas nema pod svojom izravnom kontrolom oko petinu svog teritorija, slična bi multiplikacija danas došla do višestruko većih potreba i od onih koje je isticao Umland. S druge pak strane, autori iz ukrajinskog Međunarodnog centra za političke studije (ICPS) još 2017. su istaknuli takozvani hrvatski scenarij vojne intervencije (operacije Oluja uspoređenom s ukrajinskim vojnim ulaskom u Mariupolj i Slovjansk), kojoj slijedi mirna reintegracija (Podunavlje uspoređeno s ostatkom Donbasa), kao preferirani i najprikladniji model za Ukrajinu (Filipchuk & Oktysiuk & Yaroshenko, 2017, 9–11). Ovako jasno izražena preferencija samo jedne od strana u sukobu za takozvani hrvatski model može ograničiti prostor u kojem se Hrvatska može pozicionirati kao medijator.

Uz jasnu opredijeljenost zapadnih zemalja i humanitarnu i vojnu solidarnost s napadnutom Ukrajinom, u doglednoj se budućnosti teško može očekivati prihvatljivost bilo kojeg hrvatskog modela za sve sukobljene strane. Pitanje je u kojoj bi mjeri i samo sudjelovanje manjinskih institucija iz Hrvatske u tim nastojanjima bilo od pomoći ukoliko ih ne bi podržavala i sama Republika Srbija kao i kredibilni dokazi o znatnijim pozitivnim promjenama po

pitanju uvažavanja manjinskih prava u Podunavlju, uključujući i u Vukovaru. Kako u Podunavlju nije građena manjinska teritorijalna samouprava, kredibilitet hrvatskog modela sa stanovišta manjinskih zajednica i njihovih matičnih zemalja može se procjenjivati upravo na temelju standarda zaštite kulturne autonomije, prevencije govora mržnje i ravnopravnog sudjelovanja pripadnika manjinskih zajednica u privrednom životu i radu svih institucija. Činjenica da se manjinska prava u Podunavlju već i danas ostvaruju u nešto većoj mjeri nego u ostatku Hrvatske pri tome ne govori puno o visokoj razini manjinskih prava na ovom području koliko o situaciji u ostatku zemlje. Prosvjedi protiv uporabe ćirilice u Vukovaru kao najvidljiviji dio radikalne desničarske kampanje usmjerene ka poništavanju u praksi ionako nedovoljno konzumiranih, a i zakonski često restriktivno definiranih manjinskih prava svakako su pokazali vrlo ružnu sliku Hrvatske kao najnovije članice EU. Propusti na ovom rubnom području mogu stvoriti negativnu percepciju ne samo za Hrvatsku već i za saveze u kojima je ona članica jer su otvorili dodatni prostor za dovođenje u pitanje dominantnih zapadnih narativa od strane njihovih kritičara kako nemaju stvarni interes za dobrobit regije. Samo u slučaju dodatnih napora usmjerenih na poboljšanje stanja moglo bi se govoriti o Podunavlju kao regiji koja bi bila primjer za otvaranje pregovora između sukobljenih strana u Ukrajini. U tome bi slučaju uspjeh Hrvatske i Srbije u rješavanju otvorenih pitanja, kao i uspjeh Hrvatske u integraciji i emancipaciji svih zajednica u Podunavlju doista mogao poslužiti kao uzor. Dodatna nadgradnja hrvatskih nastojanja ostvarila bi se i u sve manje izvjesnom pristupanju Srbije Europskoj uniji koje bi uklonilo prepreke i stvorilo nove prilike ne samo (ili čak primarno) za srpsku već za sve zajednice kao što je to slučaj s novom dinamikom u Baranji koja je profitirala od uklanjanja granice s Mađarskom, nastale još stvaranjem prve Jugoslavije. Ovaj pogled se može učiniti normativno utopističkim jer želimo primjereno ocijeniti uspjehe i nedostatke. Ne možemo to učiniti samo uvažavajući izbje gnute najgore ishode već i prepoznajući one najbolje koji su propušteni ili do sada nisu ostvareni. To što netko želi prešutjeti dio ovih izazova neće spriječiti sukobljene strane u drugim sukobima da ih upoznaju i kritiziraju te time dovedu u pitanje hrvatska nastojanja.

Važno je uz to oprezno istaći i kako je sukob u Ukrajini, u jugoistočnoj Europi potaknuo ne samo izraze zabrinutosti i solidarnosti paralelne s politikama zapadnih zemalja već i vrlo snažne reakcije izazvane ranijim traumatičnim iskustvima u samoj regiji kao i površne, ali raširene paralele između dvije regi-

je. Haibach i Blaić tvrde da je reakcija javnosti u Hrvatskoj i naknadna rasprava o ratu u Ukrajini vođena u sjeni neizbježne usporedbe s povijesnim iskustvima rata u Hrvatskoj (Haibach & Blaić, 2023, 1). Pri tome se Hrvatska nastoji jasno poistovjetiti s Ukrajinom te u isto vrijeme nametnuti ulogu Rusije Srbiji.

Slični su procesi vidljivi i u Srbiji i u Bosni i Hercegovini koje također u stradanju Ukrajine, a možda još i više u priznanju toga stradanja, žele vidjeti i priznanje vlastitih traumatičnih iskustava iz razdoblja devedesetih godina dvadesetog stoljeća. Borci u ovome ideološkom sukobu koriste ratni sukob na istoku Europe kao priliku za naknadnu sporu pravdu i nametanje vlastitih ideoloških interpretacija prošlosti. Petsinis je analizirao kako je nekoliko krajnje desnih političkih stranaka u Hrvatskoj pokušalo povezati rat u Ukrajini s iskustvima rata u Hrvatskoj (Petsinis, 5. ožujka 2023). To korištenje sukoba na istoku Europe kao suvremenog dislociranog nastavka rata devedesetih može podići tenzije te čak i negativno djelovati na skromne postignute rezultate u bivšoj Jugoslaviji. Pojednostavljene i pogrešne paralele i prečice u kojima bi se zapadni imaginarij sukoba u jednoj regiji preslikao u drugoj recept je za nove probleme i prešutno prihvaćanje urušavanja izvana nametnutih liberalnih standarda na Balkanu. Desničarski ideolozi pri tome svjesno nastoje inauguirati krive paralele kako bi kontrolirali i tlačili manjinske zajednice, nastojeći ih etiketirati i diskvalificirati njihove legitimne zahtjeve. Jasno je kako ne dijele svi načelni stav da je mirna reintegracija bila uspješna ili bar bolja opcija od izvjesne ratne alternative. Primjer odbacivanja mirne reintegracije možemo vidjeti u izjavama današnjeg predsjednika Savjeta za branitelje Grada Vukovara Tomislava Josića koji je povodom obilježavanja međunarodnog priznanja i završetka mirne reintegracije 2017. godine izjavio: “Volio bih da je i Vukovar oslobođen vojnom akcijom, ali drugi su se odlučili za mirnu reintegraciju vodeći se svojim razlozima. Vukovar bi bio sretniji i mirniji grad da je oslobođen vojnim putem” (Paun, 27. siječnja 2017). Dio građana Vinkovaca možda se može prisjetiti i grafita koji je više godina prije obnove stajao na zgradi na uglu Lapovačke i Ulice kneza Mislava na kojemu je pisalo “Nikad više mirna reintegracija”. To je u potpunosti suprotno izjavi današnjeg ministra obrane, a tadašnjeg župana Osječko-baranjske županije Ivana Anušića koji je u Vukovaru 2017., kao izaslanik predsjednika Vlade, rekao: “Držim da smo dosegнули prihvatljivu razinu života u slozi što treba održavati i unapređivati” te pozvao Srbe u Hrvatskoj da budu most Srbiji za članstvo u Europskoj Uniji (Paun, 24. studenoga 2017).

Da je javno žaljenje zbog izostanka vojnog trijumfa i otvoreno odbacivanje često nevoljko prihvaćene mirne reintegracije ipak ekstreman stav mogli bismo se ponadati i na temelju izjava predsjednika same Zajednice povratnika Vukovarsko-srijemske županije Dragutina Glasnovića koji 2022. kaže:

Moramo priznati da je taj proces nešto što se može uzeti kao primjer svim drugim prostorima gdje dolazi do sučeljavanja. Danas, kao posljedica uspješne reintegracije u epicentru tog sukoba, u Vukovaru imamo manje incidenata nego u bilo kojem drugom gradu Hrvatske. Mi smo, kao u romantičarskom zanosu, mislili kako će biti puno više povratnika, ali smo svjesni da se nije napravilo puno toga što još želimo. Međutim, to je proces koji traje i već vidimo velike pomake te moramo biti sretni i zadovoljni. (N1, 15. siječnja 2021)

Njegov kolega Branko Pek, predsjednik Zajednice povratnika Osječko-baranjske županije tada je retorički pitao zašto se mirna reintegracija stavlja u drugi plan u odnosu na Bljesak i Oluju kada je ona po njemu možda čak i iznad i važnija od njih jer su sačuvani ljudski životi (N1, 15. siječnja 2021). Prisjećajući se toga vremena i planova za vojnu intervenciju u Podunavlju, Pek ističe:

I to je bilo praktično već spremno do zadnjeg detalja, međutim, tri ili četiri dana prije nego što je trebao pokrenuti taj proces oslobađanja hrvatskog Podunavlja vojnim putem hrvatsko vrhovništvo je donijelo odluku da se ipak ide mirnim putem zbog toga što je bila procjena između 1.500 i 2.000 mrtvih samo s naše strane, a pitanje je koliko bi onda bilo mrtvih i s druge strane. Predsjednik Tuđman je vjerojatno u to vrijeme procijenio kako se više isplati malo sačekati jer ne bi operacija završila u tri, četiri dana kako je bilo planirano za prethodne dvije operacije. Ovo bi trajalo puno duže. Znalo se kako bi se sigurno Srbija uključila s druge strane jer smo praktično na dometu. Znalo se da bi naš prostor jako stradao jer njihovo topništvo bez problema može gađati i uništavati. Dakle, žrtve ne bi bile samo na frontu, nego bi bio i velik broj civilnih žrtava. (N1, 15. siječnja 2021).

Interesantno je u kontekstu ovih disonantnih tonova u vrednovanju mirne reintegracije vidjeti kako je ambicija da se lekcije iz ovoga perioda podijele s drugima postojala vrlo rano. U početku su iskustvo mirne reintegracije isticali

pojedini političari i sudionici samoga procesa. Oni su time nerijetko, čak i ako su sami bili dio dominantnih grupa ili čak izravni donositelji odluka, pružali kritiku određenih društvenih i političkih tendencija. Dobar primjer za to je Vesna Škare Ožbolt koja 2014. godine u govoru objavljenom u publikaciji Zaklade Friedrich Ebert i Europskog doma u Vukovaru govorila sljedećim riječima:

Imamo više od dvjesto ljudi koji su se izgradili na terenu i koji imaju iskustvo koje u drugim zemljama ljudi nemaju. Imaju iskustvo normalizacije života. To nisu vojnici, oni nemaju iskustvo rata i ratovanja, nego iskustvo uspostave mira, to su specijalni vojnici mira kojih nema u svijetu. To je naš brand, ali mi to ne koristimo jer ne znamo iskoristiti. Upravo iz te mogućnosti da nešto ovdje promijenimo, nismo izvukli ništa jer nismo zadržali te ljude i nismo uspjeli nastaviti proces normalizacije života svih zajednica koje ovdje žive – većinske i više manjinskih koje su ostale živjeti na ovome području. (Škare Ožbolt, 2014, 32)

Na prvom parlamentarnom samitu Krimске platforme premijer Andrej Plenković otvorio je skup rekavši: “Drago mi je da svijet nije ponovio pogreške od prije 30 godina kada Hrvatska nije doživjela opće izraze solidarnosti” (Vlada Republike Hrvatske, 25. listopada 2022). Ranije, 2018. godine, premijer Plenković je u poruci u povodu 26. godišnjice međunarodnog priznanja Hrvatske i 20. godišnjice mirne reintegracije istakao kako izgradnja suživota, mira i integracije u Podunavlju može biti primjer za druge slične sukobe (Plenković, 15. siječnja 2018). Hrvatska diplomacija nudila je iskustvo mirne reintegracije u slučaju sukoba u Ukrajini i u tjednima prije eskalacije 2022. Tada je u siječnju ministar vanjskih poslova Grlić Radman prilikom posjeta Moskvi isticao kako ta ponuda nije usmjerena protiv Rusije jer je i Rusija kao stalna članica Vijeća sigurnosti UN-a glasala za UNTAES te da unatoč lokalnim razlikama to iskustvo ove iznimno uspješne misije može biti od pomoći sukobljenim stranama (Vlada Republike Hrvatske, 17. siječnja 2022).

Sve navedeno nam pokazuje kako u političkim elitama postoji široka suglasnost o pozitivnom vrednovanju mirne reintegracije i potencijalu koji ona pruža za emancipaciju Hrvatske na međunarodnom planu.

/ Zaključak

Među političarima u Hrvatskoj postoji ideja o korisnosti iskustava stečenih u procesu mirne reintegracije, ali uočljiv je i izostanak spremnosti da se taj proces doživi kao trajni, koji se realizira i nakon okončanja formalne UNTAES-ove misije i povratka hrvatskih državnih institucija u Podunavlje. Više je hrvatskih dužnosnika isticalo značaj mirne reintegracije i potrebu da se više učini na njezinu vrednovanju u društvu. Država je 2019. u službeni kalendar uvela i spomendan kojim se obilježava ovo iskustvo. Ipak, brojni su izazovi na koje još uvijek treba odgovoriti ukoliko bi se uistinu željelo osigurati stvarna ravnopravnost svih zajednica i pojedinaca u Podunavlju kao prostoru dodira, isprepletenosti i raznolikosti. Tek tada bi primjer UNTAES-a, kao slučaj mira bez teritorijalne autonomije, učinilo atraktivnim sukobljenim stranama u nekom drugom kontekstu. U želji da se zadovolji desničarske grupe koje su se nametnule kao čuvari nedodirljive ratne pobjede, ni danas se ne pridaje dovoljno pažnje na rizike za imidž Hrvatske u svijetu koji stvara svaka zadržka, nespремnost da se prihvate posve uobičajeni međunarodni standardi zaštite manjinskih prava, neravnopravnost među zajednicama kao i ekonomska i demografska devastacija područja koje je bilo pod upravom UNTAES-a. Odabir da se određena pitanja ne rješavaju i ponašanje kako ti izazovi i problemi ne postoje, ne može biti u najboljem interesu zemlje koja želi biti primjer drugima i želi prezentirati svoju priču o uspjehu. Minimum poštovanja prema zemljama, društvima i zajednicama kojima nudimo svoja iskustva treba uključivati i očekivanje da ta prezentacija neće biti tek nekritički prihvaćena već će biti izložena evaluaciji i preispitivanju koje trenutnu situaciju u Podunavlju neće ocijeniti kao primjer željene i ljepše budućnosti.

Priča o UNTAES-u nije samo priča o reintegraciji teritorija i zajednica. Ujedno je to i priča o lokalnim i međunarodnim institucijama i resursima. Kao primjer značajnog međunarodnog investiranja u rješavanje jednog lokalnog sukoba, UNTAES se može učiniti atraktivnim aspiracijskim modelom za druge konflikte u kojima sukobljene strane vjeruju da nepristrana međunarodna uprava može pomoći u postizanju mira. Osiguravanje značajnih resursa, posvećenost vodećih regionalnih i svjetskih sila te jasan mandat, karakteristike su koje mogu biti poželjne zemljama koje se i same suočavaju sa sličnim sukobima. Hrvatska može ponuditi iskustva i argumente o razlozima zbog

kojih je pristala na mirnu reintegraciju ovoga dijela svog teritorija. Moglo bi se pokazati zašto je mirna reintegracija bila ispravan odabir i što je jedna mala i nova država dobila ili izbjegla odabirom ove alternative nastavku rata. Pri tome se u projekciji meke moći mora razraditi i strategija na više razina djelovanja, u koju treba uključiti i aktere na razinama nižim od državne. Od iznimne je važnosti u tu strategiju uključiti i manjinske institucije koje su nastale u razdoblju mirne reintegracije i njime su najsnažnije obilježene.

Primjeri iz nekih drugih zemalja nam pokazuju kako ni dosadašnji propusti, koji ne umanjuju najvažnija postignuća, ne sprečavaju hrvatske vlasti i institucije da ih u budućnosti isprave i pokažu kako se i u ovom slučaju uspjelo premostiti složeno povijesno nasljeđe i dugotrajne društvene sukobe. Hrvatska bi, kada od Podunavlja jednom učini ogledni primjer i most ka širem porječju Dunava, imala znatno bolju poziciju iz koje bi samouvjereno mogla nastupati u okvirima širih grupacija i inicijativa.

/ Literatura

- Akashi, Yasushi (2012). 12. An Assessment of the United Nations Transitional Authority in Cambodia (UNTAC). U: Sothirak, Pou & Wade, Geoff & Hong, Mark (urednici). *Cambodia: Progress and Challenges Since 1991*. ISEAS – Yusof Ishak Institute. <https://doi.org/10.1017/S0020818305050010>
- Butigan, Sanja (26. travnja 2019). Ili zabrana za teške kamione ili blokada ceste. *Glas Slavonije*. dostupno na: <https://www.glas-slavonije.hr/397498/4/Ili-zabrana-za-teske-kamione-ili-blokada-ceste> pristupljeno: 3. ožujka 2024.
- Barić, Nikica (2011). Srpska oblast Istočna Slavonija, Baranja i Zapadni Srijem – od “Olujke” do dovršetka mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja (prvi dio). *Scrinia Slavonica*, 11(1), 393–454. <https://hrcak.srce.hr/78173>
- Barma, Naazneen H. (2017). *The Peacebuilding Puzzle: Political Order in Post-Conflict States*. Cambridge University Press.
- Barnett, Michael & Duvall, Raymond (2005). Power in International Politics. *International Organization*, 59(1), 39–75.
- Chesterman, Simon (2005). *You, The People: The United Nations, Transitional Administration, and State-Building*. Oxford University Press.
- Chong, Alan (2010). Small state soft power strategies: virtual enlargement in the cases of the Vatican City State and Singapore. *Cambridge Review of International Affairs*, 23(3), 383–405. <https://doi.org/10.1080/09557571.2010.484048>

Cvek, Sven & Račić, Jasna & Ivčić, Snježana (2019). *Borovo u štrajku: rad u tranziciji 1987. — 1991.* Baza za radničku inicijativu i demokratizaciju. Dostupno na: <http://borovo1988.radnickaprava.org/hr/borovo-u-strajku> pristupljeno: 1. ožujka 2024.

Filipchuk, Vasyl & Oktysiuk, Anatolij & Yaroshenko, Yevhen. (2017). *International interim administration as a model for conflict resolution in Donbas.* International Centre for Policy Studies.

Filipović, Vladimir (2022). Srpska pobuna u selima vukovarske općine 1990. — 1991. *Scrinia Slavonica : Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest*, 22(1), 291—319 <https://hrcak.srce.hr/clanak/413781>

Goetschel, Laurent (2013). Introduction to Special Issue: Bound to be peaceful? The changing approach of Western European small states to peace. *Swiss Political Science Review*, 19(3), 259—278. <https://doi.org/10.1111/spsr.12047>

Haibach, Holger & Blaić, Luka (2023). *Kroatien: Politische und gesellschaftliche Auswirkungen ein Jahr nach Beginn des russischen Angriffskriegs gegen die Ukraine.* Konrad-Adenauer-Stiftung e. V. <https://www.kas.de/de/web/guest/laenderberichte/detail/-/content/kroatien-politische-und-gesellschaftliche-auswirkungen-ein-jahr-nach-beginn-des-russischen-angriffs-kriegs>

Hayball, Harry Jack (2015). *Serbia and the Serbian Rebellion in Croatia (1990 — 1991).* (Doctoral thesis, Goldsmiths College, London, UK). dostupno na: <http://research.gold.ac.uk/12301/> pristupljeno: 1. ožujka 2024.

Henne, Peter S. (2022). What We Talk About When We Talk About Soft Power. *International Studies Perspectives*, 23(1), 94—111. <https://doi.org/10.1093/isp/ekab007>

Izvješće o provedenom savjetovanju (n.d.). Izvješće o provedenom savjetovanju – Javno savjetovanje o Prijedlogu Pravilnika o određivanju javnih cesta po kojima se mora odvijati tranzitni promet teretnih vozila kroz Republiku Hrvatsku. *e-Savjetovanja*. dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/Econ/EconReport?entityId=16124&SortBy=SliceSortOrder&Order=Descending&fbclid=IwAR0YvfzckeHYGSUmUIA2SqsQdaQM-HLP84xmDpdjIqQBTKsIYqDUV70E> pristupljeno: 3. ožujka 2024.

Jandroković, Gordan (20. svibnja 2008). Ministar Gordan Jandroković je sudjelovao na tematskoj raspravi Vijeća sigurnosti UN-a. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. dostupno na: <https://mvpep.gov.hr/vijesti-i-najave-88038/ministar-gordan-jandrokovic-je-sudjelovao-na-tematskoj-raspravi-vijeca-sigurnosti-un-a/159127> pristupljeno: 3. ožujka 2024.

Jović, Dejan (2017). *Rat i mit. Politika identiteta u suvremenoj Hrvatskoj.* Fraktura.

Milanović, Zoran (24. listopada 2012). Tri pitanja HDUN-a za g. Zorana Milanovića, predsjednika Vlade Republike Hrvatske, u povodu 24. listopada, Dana Ujedinjenih naroda. Hrvatsko društvo za Ujedinjene narode. dostupno na: <http://una-croatia.org/2012/10/24/tri-pitanja-hdun-a-g-zorana-milanovica-predsjednika-vlade-republike-hrvatske-povodu-24-listopada-dana-ujedinjenih-naroda/> pristupljeno: 3. ožujka 2024.

- Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (25. srpnja 2019). UNTAES. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. dostupno na: <https://mvep.gov.hr/multilateralni-odnosi/medjunarodna-sigurnost/medjunarodne-mirovne-misije-i-operacije/medjunarodne-mirovne-misije-na-tlu-rh/untaes/22700> pristupljeno: 3. ožujka 2024.
- Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (15. siječnja 2023). 25. obljetnica mirne reintegracije Hrvatskog Podunavlja. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. dostupno na: <https://mvep.gov.hr/press/25-obljetnica-mirne-reintegracije-hrvatskog-podunavlja/253104> pristupljeno: 3. ožujka 2024.
- Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (15. siječnja 2024). Obilježavanje 32. obljetnice međunarodnog priznanja Republike Hrvatske i 26. obljetnice mirne reintegracije Hrvatskog Podunavlja. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. dostupno na: <https://mvep.gov.hr/press/obilježavanje-32-obljetnice-medjunarodnog-priznanja-republike-hrvatske-i-26-obljetnice-mirne-reintegracije-hrvatskog-podunavlja/271247> pristupljeno: 3. ožujka 2024.
- Mubi Brighenti, Andrea (2016). Antonio Gramsci's Theory of the Civil Society. U Moebius, Stephan & Nungesser, Frithjof & Scherke, Katharina (eds) *Handbuch Kultursoziologie*. Springer Reference Sozialwissenschaften.
- N1 (21. siječnja 2021). Odana počast i predstavljena knjiga "Mirna reintegracija – pobjeda razumom. N1. dostupno na: <https://n1info.hr/vijesti/odana-pocast-i-predstavljena-knjiga-mirna-reintegracija-pobjeda-razumom/> pristupljeno: 3. ožujka 2024.
- Narodne novine (15. studenog 2019.). Odluka o proglašenju zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj. Narodne novine. 110/2019, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2019_11_110_2212.html
- Nye, Joseph S. Jr. (1990). Soft Power. *Foreign Policy*, 80, 153–171. <https://doi.org/10.2307/1148580>
- Office of the Secretary of Defense (16. studenog 1995). *Paper re Implementing a Peace Agreement in Eastern Slavonia*, Clinton Digital Library. <https://clinton.presidentiallibraries.us/items/show/12596>
- Panke, Diana & Gurol, Julia (2018). Small States as Agenda-setters? The Council Presidencies of Malta and Estonia. *Journal of Common Market Studies*, 56, 142–151. <https://doi.org/10.1111/jcms.12767>
- Pareto, Vilfredo (2011). *Uspori i pad elita*. Feniks knjiga.
- Paun, Milan (27. siječnja 2017). Obilježena 25. obljetnica međunarodnog priznanja Hrvatske i 19. godišnjica dovršetka procesa mirne reintegracije: Gradimo bolju Hrvatsku. *Vukovarske novine*, 627, 2.
- Paun, Milan (24. studeni 2017). 22. godišnjica potpisivanja Erdutskog sporazuma: Jeremić: Želimo dati doprinos razvoju i prosperitetu Hrvatske. *Vukovarske novine*, 648, 18.
- Peti dan (25. siječnja 2019). Nadriliječništvo i Podunavlje. *Hrvatska radiotelevizija*. dostupno na: <https://hrti.hrt.hr/home?id=a261de38-b320-10f8-7a17-560300e4a571> pristupljeno: 1. ožujka 2024.

Petsinis, Vassilis. (8. ožujka 2023). The repercussions of the war in Ukraine on Croatia's Far Right. U Gilles Ivaldi i Emilia Zankina. (urednici). *The Impacts of the Russian Invasion of Ukraine on Right-wing Populism in Europe*. European Center for Populism Studies (ECPs). <https://doi.org/10.55271/rp0014>

Plenković, Andrej (21. rujna 2017). Address of Andrej Plenković PM of the Republic of Croatia at the 72nd session of the General Assembly of the UN. Vlada Republike Hrvatske. dostupno na: <https://vlada.gov.hr/news/address-of-andrej-plenkovic-pm-of-the-republic-of-croatia-at-the-72nd-session-of-the-general-assembly-of-the-un/22471> pristupljeno: 3. ožujka 2024.

Plenković, Andrej (15. siječnja 2018). Ponošni na dosadašnja postignuća nastavljamo s reformama za bolju Hrvatsku. *Dnevnik.hr*. <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/andrej-plenkovic-ponosni-na-dosadasnja-postignuca-nastavljamo-s-reformama-za-bolju-hrvatsku---503153.html>

Ponoš, Tihomir & Vukobratović, Nikola & Bajto, Nikola. (2022). Хисторијат. U: Bajto, Nikola (ur.). *CHB / SNV 25*. Srpsko narodno vijeće, Zagreb.

Razmjetaiev, Andrii. (2019). International Administration in Donbas: Ways of Implementation on the Basis of Experience of Peacekeeping Processes in the Balkans and in East Timor. *De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności*, 1, 135—143. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=799498>

Repnikova, Maria (21. lipnja 2022). "The Balance of Soft Power: The American and Chinese Quests to Win Hearts and Minds." *Foreign Affairs*, 101(4), 46—51.

<https://www.foreignaffairs.com/china/soft-power-balance-america-china>.

Sasse, Gwendolyn. (22. rujna 2017). A UN Mission for Ukraine's Donbas?. *Zois Spotlight* 22/2017, https://www.zois-berlin.de/en/publications/zois-spotlight/archiv-2017/a-un-mission-for-ukraines-donbas?tx_form_formframework%5Baction%5D=perform&tx_form_formframework%5Bcontroller%5D=FormFrontend&cHash=4da98b6b8622ccde54095b1e498af33

Stjepanović, Dejan (2015). Territoriality and Citizenship: Membership and Sub-State Polities in Post-Yugoslav Space. *Europe-Asia Studies*, 67(7), 1030—1055. <https://doi.org/10.1080/09668136.2015.1068743>

Stubbs, Paul (2023). *Socialist Yugoslavia and the Non-Aligned Movement. Social, Cultural, Political, and Economic Imaginaries*. McGill-Queen's University Press.

Škare Ožbolt, Vesna (2014). Najvažnije mjere koje treba poduzeti za ostvarivanje ciljeva mirne reintegracije. U: Antunović Lazić, Dijana (ur.). *Mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja – Zaboravljeni mirovni projekt?*. Friedrich-Ebert-Stiftung & Europski dom Vukovar

Kopajtich-Škrlec, Nives (2012). Područno ustrojstvo u Republici Hrvatskoj, problemi i perspektiva. *Sveske za javno pravo*, 3(8), 17—26. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=535659>

Umland, Andreas. (2016). Why and How a Combined UN/EU Peacekeeping Mission Could Disentangle the Donbas Conundrum. *IndraStra Global*, 2(4). <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/48568>

- U.S. Department of State (18. studenog 1995). Department of State Paper re Eastern Slavonia Transitional Administration, Clinton Digital Library. <https://clinton.presidentiallibraries.us/items/show/12598>.
- Vlada Republike Hrvatske (25. listopada 2022). By supporting Ukraine the world did not repeat mistake from Croatia case in 1990s. Vlada Republike Hrvatske. <https://vlada.gov.hr/news/by-supporting-ukraine-the-world-did-not-repeat-mistake-from-croatia-case-in-1990s/36269>
- Vlada Republike Hrvatske (25. siječnja 2022). Grlić Radman i Lavrov o jačanju poslovnih veza i suradnji u turizmu, kulturi, znanosti i sportu. Vlada Republike Hrvatske. <https://vlada.gov.hr/vijesti/grlic-radman-i-lavrov-o-jacanju-poslovnih-veza-i-suradnji-u-turizmu-kulturi-znanosti-i-sportu/33744>
- Vuković, Siniša (2015). Soft Power, Bias and Manipulation of International Organizations in International Mediation. *International Negotiation*, 20(3), 414—443. <https://doi.org/10.1163/15718069-12341315>
- Vuving, Alexander (1 rujna, 2009). *How Soft Power Works*. Tekst pripremljen za Godišnji susret Američke asocijacije za političke znanosti APSA <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1466220>

MIRKO SAVKOVIĆ
Ludwig-Maximilians-Universität München

Potentials and Limitations of the UNTAES Experience in Projection of Croatian Soft Power in International Conflict Resolution Efforts

In 2019, Croatia instituted the Day of the Peaceful Reintegration of the Croatian Danube Region, commemorating it officially for the first time in early 2020, coinciding with the Day of International Recognition. This new holiday signifies an increasing interest among Croatian political elites in a previously overlooked aspect of local peacebuilding history, which stands in contrast to the prevalent nationalist celebrations of wartime victories. However, the aspiration to share the experience of peaceful reintegration with other nations, particularly Ukraine, is hindered by a lack of strategic planning essential for effective implementation as well as insufficient progress in protection of national minorities rights. Case studies from older EU member states illustrate that long-standing deficiencies in peacebuilding do not necessarily preclude Croatia, as a small nation and a member of

major Western multilateral organizations, from addressing these challenges in the future. For a successful strategy, it is imperative that Croatia actively involves organizations representing the Serbian community, which emerged during this transitional period and were profoundly affected by the reintegration, in its efforts to share the experiences of the UNTAES on an international scale.

KEYWORDS: *UNTAES, Danube region, soft power, Foreign Affairs of Croatia, United Nations*